

*Ђорђе Р. Оташевић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

О СЕМАНТИЧКОЈ ДЕФИНИЦИЈИ НЕОЛОГИЗАМА АНТИВАКЦИНАШ И АНТИВАКЦИНАШТВО

У раду се анализирају семантичке дефиниције неологизама *антивакцинаш* (*антиваксер*, *антивакционалиста*, *антивакцинар*, *антивакцинер*) и *антивакцинаштво* (*антиваксерство*, *антивакцинизам*). Иако су семантичке дефиниције неологизама с елементом *анти-*, по правилу, типске, овде таква дефиниција не би била одговарајућа.

Кључне речи: семантичка дефиниција, неологизми, антивакцинаш

У *Грађи за речник нових речи*, објављеној у 3. броју „Новоречја“, налазе се неологизми *антивакцинаш* (*антивакционалиста*, *антиваксер*, *антивакцинар*, *антивексер*) и *антивакцинаштво* (*антиваксерство*, *антивакцинизам*, *антивексерство*) (Ђорђевић, Николић, Оташевић 2021).

антивакцињаш м. р.

① дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; особа мушког рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

антиваксерство и антиваксерство с. р.

❶ дефиниција схватање да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; покрет чије присталице сматрају да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.

Дефиниција неологизама *антивакцинаштво* (*антиваксерство*, *антивакцинизам*) у овом речнику је неуобичајена јер се у лексикографији, по правилу, примарна лексема не дефинише својим дериватом, а у овом случају се може сматрати да је формално *антиваксерство* дериват од *антиваксер* (као и *антивакцинаштво* од *антивакцинаш*, односно *антивакциналиста* од *антивакцинизам*).

Именице с префиксом *анти-* спадају у потенцијалне речи и њихове семантичке дефиниције готово увек су типске. У неколико страних речника обрађена је именица *антиваксер* и дефиниције су у свим тим речницима типске – „противник вакцинисања“, уз понеки додатак.

anti-vaxxer

„a person who is opposed to vaccination, typically a parent who does not wish to vaccinate their child.“ (<https://www.lexico.com/en/definition>)

„a person who opposes vaccination or laws that mandate vaccination“ (<https://www.merriam-webster.com/dictionary>)

„someone who does not agree with vaccinating people (= giving them injections to prevent disease) and spreads and encourages opinions against vaccines“ (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>)

„a person who is opposed to vaccination, especially a parent who does not wish to vaccinate their child because they believe it could be harmful“ (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>).

Таква дефиниција вероватно би се налазила и у *Грађи за речник нових речи* да је рађена раније. Противници ваксинисања постоје одавно. У Југославији пре скоро пола века, у време великих богиња, неки су покушавали да избегну вакцинацију, која је била обавезна. Пошто је у социјализму избегавања онога што држава пропише било прилично компликовано,

причало се да су неки након што приме вакцину засецали то место ножем и истискивали крв или, ако је веровати причама, упаљену цигарету при-слањали на руку надајући се да ће тако поништити деловање вакцине. Ипак, тадашњи антивакцинаши се нису разликовали од безбројних противника свега и свачега који су се појавили касније. Они су били „противници вакцинисања“ и ништа више. С прошлогодишњом појавом пандемије, ова реч, као и све што је везано за вакцину, дошла је у центар пажње, творбено гнездо се попунило, фреквентност је огромна. Ипак, најважније од свега је што је дошло до врло приметне промене у значењу неологизма *антиваксер* (*антивакцинаш*, *антивакционалиста*, *антивексер*). Ако се у *Грађи за речник нових речи* погледа дефиниција на први поглед потпуно аналогне именице *проваксер*, види се да се дефиниције разликују иако се у огромној већини случајева овакви парови неологизама дефинишу типски: „противник нечега“ – „присталица нечега“. Може се помислити да је ова недоследност резултат непажње, а није тако. Присталице вакцинисања сматрају да су вакцине корисне и безопасне и чим буду у прилици, отрчаће да се вакцинишу против ковида. Евентуално ће на друштвеним мрежама написати пар реченица у корист вакцинисања. И то је све. Антивакционаштво (антиваксерство), међутим, прерасло је у неформални покрет, који подржава велики број људи. Сасвим сигурно овде се може говорити и о специфичној идеологији која је у основи овог покрета. Зато су се у српском језику и појавили неологизми *антивакционаштво* (*антиваксерство*, *антивексерство*, *антивакцинизам*) док аналогних речи за присталице вакцинисања нема. Зато мислимо да се значење неологизама *антиваксер* (*антивакцинаш*, *антивакционалиста*, *антивексер*) најбоље може дефинисати повезивањем с њиховим формалним изведеницама *антивакционаштво* (*антиваксерство*, *антивексерство*, *антивакцинизам*), без обзира што то у лексикографији није уобичајено. Као што је комуниста „присталица, следбеник идеје комунизма“ (како га дефинише РСАНУ), тако је данас антивакцинаш „присталица, следбеник антивакционаштва“. Прављење аналогне између комунизма и антивакционаштва вероватно звучи необично, али сматрамо да је то сасвим могуће јер се у оба случаја ради о одређеном схватању, специфичној идеологији, те покрету који подржава ту идеологију, то схватање (оно је у његовој основи), и који има своје присталице, следбенике. Ако је то тако, онда и семантичке дефиниције комунисте и антивакционаша могу бити готово аналогне.

РЕЧНИЦИ

ЂОРЂЕВИЋ, НИКОЛИЋ, ОТАШЕВИЋ 2021: „Грађа за речник нових речи (3)“, *Новоречје : Научно-популатни неолошки часопис* 3, Београд, стр.

РЕЧНИК САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XX. Београд: Институт за српски језик САНУ, 1959–.

Ђорђе Оташевич

О СЕМАНТИЧЕСКИХ ДЕФИНИЦИЯХ НЕОЛОГИЗМОВ *АНТИВАКЦИНАШИ* И *АНТИВАЦИНАШТВО*

Резюме

В статье анализируются семантические дефиниции неологизмов *антивакцинаш* (*антиваксер, антивакционалиста, антивакцинар, антивакцинер*) и *антивакцинаштво* (*антиваксерство, антивакцинизм*). Хотя семантические дефиниции неологизмов с элементом *анти-*, как правило, типические, здесь такая семантическая дефиниция была бы неадекватной.

Ключевые слова: семантические дефиниции, неологизмы, антивакцинатор